

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 19. V Ljubljani, 15. oktobra 1907. Leto XXIV.

Obseg: Letošnji vinski pridelek na Kranjskem in vinska kupčija. — Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje. — Zložba gospodarskih zemljišč ali komasacija. — Kmetijske raznoterosti s podobami. — Vprašanja in odgovori. — Kaj delajo naše podružnice. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Letošnji vinski pridelek na Kranjskem in vinska kupčija.

»Firunddrajsigar«, tako nazivljejo naši vinogradniki letošnje vino. Malo jih je sicer, ki se spominjajo, kakšne kakovosti je bil letnik 1834., toda govori se splošno, da je bila onega leta izborna letina glede kolikosti in glede kakovosti ter da je grozdje zgodaj dozorelo.

Čeprav letošnji pridelek mogoče ni povsem enak pridelku iz leta 1834., vendar moramo trditi in vsakdo je uverjen, da take izvrstne kapljice, kakršna je ravno letos na Kranjskem, že veliko let ni bilo.

Grozdje je lepo dozorelo, ni gnilo, ali vsaj v neznahtni meri, in trgatav se je zvršila z malimi izjemami ob lepem vremenu in bolj zgodaj kakor navadno; zlasti je to o Dolenjski omeniti, kjer se prične splošna trgatav šele proti polovici oktobra.

Letošnji mošt je imel izredno veliko sladkorja, pa malo kisline, vsled česar bo vino jako močno in prijetnega, milega okusa ter se bo zbog velike množine alkohola tudi naglo čistilo ter ostane stanovitno. Posebno prijetnega okusa bo ono vino, kojega mošt je le malo na tropinah kipel.

Da se kakovost letošnjega mošta more primerjati z mošti prejšnjih let, naj služi natančno v vinogradu s klosterneburško mošno tehtnico pri raznih moštih določena množina sladkorja.

V Trški gori pri Krškem je imel mošt, merjen dne 1. in 2. oktobra:

od španjola ali žlahtnine . . .	15 %	sladkorja
„ zelenike	16.5 — 17 %	„
„ zametaste črnine	17.2 %	„

od kraljevine	18 — 18.5 %	sladkorja
„ italijanskega rizlinga	19 %	„
„ silvanca	19.8 %	„
„ traminca	21 %	„
„ črne tičine	22 %	„

Povprečno so imeli torej mošti mešanih vrst in v raznih legah 17—18 % sladkorja, t. j. 17—18 kg sladkorja na 100 kg mošta. Ker povre s pomočjo kvasnih gliv 0.48 delov sladkorja v alkohol, bo torej imelo tako vino 8.16, odnosno 8.64, torej povprečno 8 $\frac{1}{2}$ kg alkohola na 100 kg vins.

Pri vinu se pa množina alkohola ne računa po kilogramih, marveč po litrih, in ker gre na kilogram skoraj poldrugi liter alkohola, bo imelo tako vino, ko ves sladkor popolnoma povre, 11.2—11.8 %, ali povprečno 11 $\frac{1}{2}$ %, t. j. 11 $\frac{1}{2}$ litra alkohola v 100 litrih vina.

To je za dolenjska navadna vina veliko. Traminec in črna tičina pa bosta imela celo 14—14 $\frac{1}{2}$ % alkohola; to je že jako močnim tokajskim ali prav močnim vipavskim vinom sličen pridelek. — Vse mošte sem meril z novo, natančno cementirano mošno tehtnico, vsled česar je zmota glede množine označenih odstotkov sladkorja izključena.

Vipavski mošti so imeli deloma še večjo množino sladkorja ter bodo ta vina dosledno še močnejša od dolenjskih.

Poleti je sicer dolgotrajna suša pritisnila in je pričelo grozdje deloma že veneti, toda pozneje se je precej popravilo, tako da je tudi množina povoljna. Suša je pridelek skrcila v strmih južnih legah, in sicer do 20 %. Bolje so obrodili vinogradi v zapadnih legah.

Želeti bi bilo, da se kupci kmalu in v veliki meri založe z letošnjim vinom, da rešijo vinogradnike še

nadaljnjih skrbi in iz denarnih stisk, sebi pa z dobro kapljico ime priborijo.

Da se kupčija zgodaj razvije, priredimo letos več vinskih semnje, in sicer prvega že v četrtek, 24. t. m. v Krškem. — Letos se pač ni treba zalagati s tujimi vini iz nezanesljive Tirolske in iz drugih oddaljenih dežel, ko je doma dobiti dovolj izvrstnega pridelka po prav zmernih cenah. Fr. Gombač.

Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.*)

Spisal Oton Brüders, učitelj sadjajstva.

I. Spravljanje zimskega namiznega sadja.

Glavno pravilo bodi: Vsak namizni sad se mora skrbno z roko odtrgati.

Če se z njim neskrbno ravna, se rani koža, prikažejo se madeži in lise. Takšno sadje je na oči slabo, se dolgo ne drži, začne kmalu gniti in se končno slabo proda.

Zimsko sadje je tisto, ki pod navadnimi pogoji šele v drugi polovici meseca novembra za uživanje dozori.

Zimsko sadje naj se pusti kar najdalje mogoče na drevju, manšanjcelj in šampanjska rejneta najdalje. Te pozno zrele vrste množe še v teh lepih jesenskih dneh vedno sladkor in druge snovi, še rasejo, se lepšajo in postanejo bolj okusne. Majhnega mraza se ni treba preveč bati. Sadje je od listja zavarovano in zaradi sladkorja, ki ga ima dosti v sebi, ne zmrzne tako lahko. Če bi pa le enkrat sadje malo namrznilo, to tudi še ni tako hudo. Zjutraj se tako sadje ne sme z roko prijemati. Roka je topla, sad se hitro ogreje, kjer leže prsti, in tam nastanejo potem rjave lise. V takem slučaju se sadje pusti na drevesu, da se otali, in v teku dneva se brez škode obere.

Pri obiranju dolgopeceljnatih jabolk in hrušek se sad tako prime, da kazalec desne roke leži na peclju, in potem se vzdigne sad navzgor. Pri kratkopiceljnatem se sad samo malo zasuče.

Z roko obrano sadje se devlje v košaro ali predpasnik, pa tako previdno, kakor bi bila jajca. Najbolj skrbno obiranje nima vrednosti, če se pozneje sadje premetuje ali se z njim neprevidno ravna. Napolnjene košare ali predpasniki se sprazniijo na majhne kupe ali pa v za to pripravljene koše. Pri visokih drevesih je umestno polne košare z vrvjo na tla spuščati, kjer jih druga oseba pristreže in izprazni. Slabo, pokvečeno, črvivo sadje se ne obira v košare, ampak se pusti na drevju in se pozneje otrese. Jerbas je le za boljše sadje. Če ima delavec malovreden sad že v roki, naj ga ne dene v jerbas, ampak naj ga spusti na tla, kjer se pozneje pobere.

II. Brisanje sadja.

Tuintam imajo navado, da posebno lepa jabolka brišejo s kosom sukna, kar pa ni prav. Tako sadje je potem svetlo kakor lakirano, pa ker se je z brisanjem mastna voščena plast, ki je obdajala lupino, odstranila, se obrisano sadje ne drži dolgo.

III. Spravljanje sadja v shrambo.

Sadje, ki je bilo že prebrano, se previdno vloži v koše in se znosi v shrambo, če ni preveč oddaljena. Jako umestno je boljše sadje že pod drevesom v za-

*) Posneto po knjigi štajerske c. kr. kmetijske družbe.

boje vložiti in te v shrambo spraviti. Tam se dene 8 do 10 zabojev drugega na drugega, tako da pri vsakem zaboju na dolgi strani 1—2 cm od zaboja prosto ostane. To omogoči, da pride svež zrak do sadja in da vlažen zrak iz zabojev shlapewa. Tu ostane sadje do razpošiljatve. Na ta način imamo natančen pregled, koliko sadja je na razpolago; prostor se prav dobro porabi in vsa shramba ostane tako v najlepšem redu in snagi.

Ravno tako se tudi lahko ravna s sadjem za sode, da se že pod drevesom sodi napolnijo, v shrambo spravijo in tam do razpošiljatve ostanejo.

Kakor previdno se je sadje nalagalo, ravno tako skrbno se mora zlagati. Nasiplje se 0.8 do 1 m visoko. Tukaj ostane tako dolgo, da se pred razpošiljavo še enkrat prebere.

Za sadno shrambo nam lahko služi vsak nadzemski in podzemski prostor, če se le da dobro prezračiti in v potrebi zatemniti.

IV. Potenje sadja.

Če sveže obrano sadje naložimo v zaprtem hramu na 1 m visoke kupe, opazimo čez malo časa, da se je toplina zvišala in vlaga pomnožila. Stem, da velike množine sadja skupaj leže, nastane toplina, ki jako ugodno vpliva na boljše zorenje sadja. Zunanost sadja, ki se je spotilo, postane lepša, barva živahnejša, in sadje za pijačo daje boljši mošt, če se je poprej uležalo in spotilo.

Iz tega vzroka puščajo na Tirolskem vse sadje 8—14 dni na 80 cm visokih kupih. Po potenju sa tudi malo poškodovano sadje laže odloči, ker je dobilo rjave lise.

Občutljive vrste in tedaj, če nimamo prav velikih množin sadja, je bolje, da se vložijo v zaboje in se tam spotijo.

V. Končno prebiranje.

Pri tem delu morajo imeti ljudje kratko obrezane nohte. Če se prebira s kupa, naj se sadje jemlje zmeraj od gornje plasti. Če se jemlje od spodaj, lezejo gornje lege navzdol, in pri tem se sadje otolče. Posebno pri namiznih hruškah se mora na to paziti. Če pade hruška z malo odlomljenim pecljem od zgoraj navzdol, gotovo rani še 5—6 drugih hrušek s svojim pecljem, ki so potem vse manj vredne.

Ko se je sadje 10—14 dni na kupu uležalo, se začne s končnim prebiranjem.

Pri nas bomo prebirali:

sadje za zaboje,

sadje za sode,

navadno sadje prve vrste,

navadno sadje druge vrste.

To velja za jabolka.

Hruške se prebirajo v sadje za zaboje, za košare in v tržno robo. K sadju za zaboje pridejo samo veliki, lepi, brezmadežni komadi. K sadju za košare pride srednjeveliko, manj lepo, pa vendar trpežno sadje. K tržnemu sadju se devljejo malo črvivi, otolčeni ali krastavi komadi.

1.) Sadje za zaboje.

Sem spadajo samo lepi, veliki, brezmadežni komadi najbolj finih namiznih vrst, kakor n. pr. ananasa, rejneta, Baumanova rejneta, rumeni belfler, kanadska rejneta, cesarjevič Rudolf, londonski peping, ribstonski peping. Črvivi ali lisasti komadi ne smejo nikdar priti med to robo.

Za posebno krasno in veliko sadje se pri prebiranju napravi podrazdelek I^a. Tirolci jih imenujejo kabinetne komade. Takih komadov je le prav malo na enem drevesu in le tam, kjer se drevje dobro oskrbuje.

2.) Sadije za sode.

Sem spada sadije, ki ni več srednje veliko, ali je sicer dosti veliko, pa je otisnjeno, z zaraslimi ranami od toče, s suhimi luknjicami od črvov. Nadalje sadije tistih vrst, ki so sicer dobre za uživanje, pa ne spadajo k boljšim namiznim vrstam. Sadije v sodih mora biti tako, da se dalj časa v sodu drži. Močno otolčeni komadi se torej ne smejo zraven devati, ker bi prehitro začeli gniti.

3.) Navadno sadije prve vrste.

Sem spada različno poškodovano sadije namiznih vrst. Tu sem pride vse sadije, ki se zaradi nepredvidnosti pri obiranju ali pozneje poškodovalo. To se proda za ceno užitno sadije in ne doseže niti polovice cene, ki se dobiva za sadije v zabojih.

Iz tega se jasno razvidi, kako se maščuje malomarnost pri obiranju.

4.) Navadno sadije druge vrste.

Tu sem spada vse hudo poškodovano in celomajhno sadije, ki potem ni za drugo kakor za mošt.

VI. Pripravna posoda za vkladanje.

Trgovina z namiznim sadjem se najbolj ovira vsled nepriprave in neenakomerne posode za razpošiljanje. Že pred več kakor 100 leti so zmožni tirolski trgovci to spoznali in so vpeljali enakomerno vkladanje sadja.

Iz Štajerskega gre dosihmal največ sadja v vagonih v druge dežele. Ker se pa pri nas od leta do leta več in boljšega namiznega sadja prideluje, je skrajni čas, da se vpelje enotno in enakomerno vkladanje, da ne zaostanemo za drugimi deželami in ustrezemo novim odjemalcem.

Štajersko normalno vkladanje ni nič novega, ampak je posneto po Tirolcih in Amerikancih.

Velika svetovna trgovina je potrdila ta način razpošiljanja namiznega sadja.

Preprosta pa vendar lepa naj bo posoda in način vkladanja.

1.) Zaboji.

Pri razpošiljanju v zabojih se sadije ne more poškodovati in pride ravno tako lepo na cilj, kakor je bilo vloženo. Daljava, kamor se pošlje, nima torej nikakega vpliva.

Še pred nekaj leti se je priporočalo na sprednji strani zabojev 4—5 luknjic navrtati zaradi prezračevanja. Pokazalo se je, da tega ni treba.

Ni treba, da bi deske zabojev bile glajene, ker se znotraj lahko popir položi.

Zaboji so naslednje velikosti:

1. Veliki zaboj. Drži 350 do 500 jabolk, to je okoli 50 kg. Mere so.

83 centimetrov dolg	} znotranje mere.
35 " širok	
38 " globok	

Debelost desek je 13 mm.

Zaboj tehta 10—12 kg s pokrovom vred.

2. Mali zaboj. Drži 200 do 230 jabolk, ki tehtajo 25 do 30 kg. Zaboj je:

66 centimetrov dolg	} znotranje mere.
30 " širok	
31 " globok	

Debelost desek je 13 mm.

Prazen zaboj tehta 7—8 kg s pokrovom vred.

3. Poštni zaboj drži 12—16 izbranih komadov in je za jabolka:

39 centimetrov dolg	} znotranje luči.
33 " širok	
10 " visok	

Deske za dno in pokrov so debele 5 mm, od stranic 6 do 7 mm. Pokrov mora biti zunaj oglajen, da se laže naslov napiše.

Za hruške je zaboj:

33 centimetrov dolg,	
33 " širok,	
10 " visok.	

Hruške je bolje pošiljati v košarah.

Za razpošiljanje po železnici se priporočajo okrogle košare, ki držijo okoli 10 kg.

2.) Sodi.

Pri nas je razpošiljanje sadja v sodih že odnekaj v navadi, samo da se za to rabijo preveliki sodi. Veliki sodi so jako nepripravi, sadije se v njih ogreje, vsled svoje teže otisne, se težko nalaga in izlaga in se pri tem lahko poškodujejo sodi in sadije.

Tudi fino namizno sadije se dá brez nevarnosti v majhnih sodih razpošiljati. Zaradi hitrega in lahkega vkladanja zaradi vrednosti in pripravnosti sodov ima ta način razpošiljanja pri nas največjo bodočnost.

Naslednje velikosti sodov so se izkazale za najboljše:

1. Veliki sod. Drži 900 do 1000 jabolk, okoli 100 kg teže. Visok je 90 cm, obseg na sredini 180 cm, premer dna 50 cm, debelost dog 11 mm, dna 13 mm. Prazen sod s pokrovom tehta 13 kg.

2. Mali sod. Drži 450 do 500 jabolk, t. j. okoli 50 kg. Visok je 73 cm, obseg na sredini 150 cm, premer dna 41 cm. Doge so debele 9 do 10 mm, dna 13 mm. Prazen sod tehta 8—9 kg.

Ti velikosti sta najboljši in se vsem sadjarjem najtopleje priporočata.

Sode je najbolje naročiti nesestavljene, ker so dokaj cenejši in vsak spreten delavec jih lahko sestavi.

Vse, kar je treba, naj se priskrbi pravočasno, pa ne v zadnjem trenutku.

VII. Kaj se še potrebuje pri vkladanju sadja.

1.) Lesna volna.

Za sadije je najboljša volna iz topolovega lesa ali drugih listnatih dreves. Volna iz iglatega lesa ima duh po smoli. Če se prav dolgo na zračnem prostoru suši, je boljša za rabo. Prav fina volna za vkladanje sadja ni tako primerna kakor srednje fina, ker se ta manj stisne.

Dobra volna se dobiva pri združni zvezi v Gradcu in drugod. 100 kg volne stane 12 do 18 K in zadošča za 30—40 velikih zabojev.

2.) Popir za oblaganje zabojev

se dobiva v vsaki trgovini s popirjem. 100 pol stane 1 K 20 h do 3 K 60 h. Za veliki zaboj se potrebuje 2 1/2 pole velikosti 83×68 cm, za mali 1 1/2 pole velikosti 66×92 cm.

3.) Popir za oblaganje sodov
v pravilni velikosti $1,45 \times 1,10$ stane 6 K sto pol. Za veliki sod se potrebuje $1\frac{1}{2}$ pole in okrogel kos za dno, za mali sod ena pola. Popir mora biti gladek, da se sadje ne odgrne.

4.) Svilnat popir za ovijanje sadja.

Sadje za zaboje naj se prej zavije v bel in potem še v barvan svilnat popir. Beli popir I velikosti: 20×21 cm je za srednje veliko sadje in stane 90 h tisoč. Velikost II 28×30 cm je za veliko sadje in stane tisoč 1 K 65 h.

V različnih barvah pisan popir stane velikost I 85 h in velikost II 1 K 60 h.

5.) Obrezki svilnatoga popirja

se rabijo za vkladanje najfinejšega sadja. Kilogram belih obrezkov stane 60 h, pisanih 45 h. Za veliki zaboj se jih potrebuje 2—3 kg, za mali $1-1\frac{1}{2}$ kg.

6.) Fina popirnat volna

se rabi za olepšanje gornje plasti pri finih vrstah, za veliki zaboj 30 do 50 gramov. Kilo stane 1 K 20 h. Rožnata barva je najlepša, in sadje se v takem okviru prekrasno vidi. Ves popir se dobiva po navedenih cenah pri tvrdki A. Löschnigg, trgovina s popirjem, Gradec, Griesgasse 4.

7.) Pritiskalnica za pokrov.

Da se polni sodi lahko in dobro zapirajo, nam služi pritiskalnica, čeravno se pri malem sodu to delo tudi brez nje opravi.

VIII. Zavijanje sadja.

To se dela pri sadju za zaboje, da se njih občutljiva voščena kožica ne rani. Posebno če se rabi bolj debela lesna volna, se morajo fine vrste, kakor beflér, zaviti. Priporoča se sadje najprej v bel bolj rahlo in potem v pisan popir bolj trdo zaviti.

Sadje za sode se nikdar ne ovija.

Zavito sadje se veliko lepše vidi kakor nezavito ali samo v lesno volno vloženo. V zadnjem slučaju obvisi na plodu vse polno drobne volne, kar je posebno neprijetno tistim, ki sadja ne lupijo. Snažno in lepo zamotanje zviša vrednost sadja za veliko, posebno pri finem namiznem sadju. Veselje do nakupa se vzbudi, če se nam sadje v prav čedni in snažni obliki ponuja.

Vobče se pa mora prodajalec ravnati po željah odjemalcev in pošilja tudi nezavito sadje, če stranka to zahteva.

Izurjeno dekle zavije v 10 minutah 150 komadov.

IX. Vkladanje vobče.

Glavno pravilo je: Vloženo sadje mora tako trdno ležati, da se pri tresenju ali obračanju zaboja ne premakne.

Najsi bo v zabojih kakor v sodih, se mora na to posebno paziti, če hočemo, da sadje nepoškodovano na cilj dospe.

Če je sadje v posodi rahlo naloženo, se jako močno odrgne in poškoduje.

X. Vkladanje sadja v zaboje.

Zaboj se postavi na drug prazen zaboj, ker gre delo tako najhitreje od rok. Miza je za to delo previsoka, V zaboj se položi velik, za to pripraven popir in se čedno in gladko poravnava, Konci popirja, ki iz zaboja molijo, se upognejo čez gornji rob zaboja. Spodaj na dno pride lega lesne volne, ali pri vrstah z jako nežno lupino popirnatih obrezki, in na to se vloži prva lega-

sadja. Na dolgi strani zaboja v levem kotu se začne, in se nalaga trdno sad do sadu. Z levo roko drži delavec nazadnje vloženi sad in vselej potisne nekaj lesne volne ali popirnatih obrezkov med posamezne sade. Med posamezne lege se tudi dene lesna volna ali popirnatih obrezki. Z desno roko jemlje tisti, ki vlaga, pripravljeno sadje z mize ali mu ga pa kdo podaja in ga polaga prav natrdno, vedno od leve na desno.

Ko je prva lega zgotovljena, se zamašijo vse luknje okoli stene z lesno volno ali s popirnatimi obrezki. Prva lega jabolk leži potem tako trdno, da nobeno jabolko ne pade vun, če zaboj obrnemo. Če se pa pri počasnem obračanju zaboja vložena lega razruši, tedaj je bilo delo slabo opravljeno, sadje prerahlo vloženo.

Čez prvo vloženo lego sadja se dene tenka plast lesne volne ali popirnatih obrezkov, in začne se vkladanje druge lege ravno tako kakor pri prvi. Tako se dela naprej, dokler zaboj ni poln. Na zadnjo lego sadja se dene precej na debelo lesne volne, tako da se mora pokrov s silo pritisniti, da se pribije.

Če se kdo vsede na polno vloženi odprt zaboj, se sadje ne sme nič ponizati. Če se sadje na spodaj vda, je bilo prenarahlo vloženo. Pokrov se pribije in na obeh ozkih koncih z leskovim obročem zavaruje. Zapiše se tudi vrsta in kakovost sadja, in zaboj je pripravljen za pošiljatev.

Razpošiljatev v malih poštnih zabojih v to- in tujezemstvo bi imelo za naše sadjarstvo v tem oziru precejšen pomen, ker bi se na ta način naše lepo in okusno sadje daleč okoli samo priporočalo. V te zaboje gre 16 do 20 komadov, ki se morajo posebno skrbno in okusno vložiti. Zaboj se obloži s posebno tenkim popirjem in zgornji rob se okraši z narezljanim ali zobčastim popirjem. Sadje se tako zavije, da najlepši del sadu nezavito ostane ali pa se sploh nič ne zavije. Sadje se prav na trdno vloži v obrezke svilnatoga popirja, da se ne more semintja premikati.

Posebno fine vrste, kakor beli zimski kalvil, se vlože v belo vato.

Z razpošiljanjem teh zabojev se lahko pridobi veliko novih odjemalcev, če se ozira na glavni pogoj, da sadje ne sme biti predrago. Le nizke cene omogočijo porabo sadja v velikanskih množinah.

Odjemalec, ki je s prejetim blagom zadovoljen, priporoča zalagatelja vsem svojim znancem.

XI. Vkladanje sadja v sode.

Na dno pride malo lesne volne in na to okroglo izrezan kos popirja. Strani se obložijo s popirjem. Popir, ki sega čez rob, se upogne postrani navzdol.

Da se laže dela, se sod postavi malo postrani. S pomočjo ozkih, podolgovatih, dobro obloženih košar ali jerbasov se sadje siplje v sod. Pazi naj se na to, da prideta spodnji dve legi enakomerno z najlepšo stranjo naspod. Ko je nekaj leg gotovih, je dobro sod malo stresti, da se sadje bolj vleže. To se še potem dva- do trikrat ponovi.

Prej čez rob upognjeni popir se enakomerno čez sadje razgrne, in nanj pride plast lesne volne in na to pokrov. Zgornji obroč se vzame čisto proč in drugi se popusti do roba, da se pokrov lahko pritisne do zareze v dogah.

S trdnim pritiskom pokrova se le nekaj malo komanov stlači, zato pa drugi tem bolj trdno ležijo in se ne morejo drug ob drugega odrgniti. Še na veliko daljavo in pri večkratnem izlaganju in nalaganju pride sadje v dobrem stanu na svoj cilj.

Polni sodi se vsekdar razpošiljajo leže, ne stoje.

XII. Sadna shramba.

Preden se kdo odloči večje množine sadja dalje časa hraniti, da bi ga pozneje bolje prodal, naj pomisli, da je najboljša prodaja jeseni, ker se stem veliko dela prihrani in se izogne izgubi vsled gnitja sadja.

Če so pa v izredno rodni letih cene za lepo namizno sadje le preniske, tedaj seveda je bolje počakati in sadje hraniti. Vse sadje netrpežnih vrst in tisto, ki je otolčeno ali kakorkoli ranjeno, se odbere, proda ali za napravo mošta porabi. Zdravo sadje se spravi v shrambo.

1.) Toplina v shrambi

naj bi bila kolikor mogoče enakomerna, pozimi 3 do 5° C. V bolj toplem prostoru sadje prehitro zori in lahko postane puhlo. Pa tudi premrzlo ne sme biti, vendar — 1° C. ne škoduje, če ne trpi predolgo. Če bi se shramba ne dala držati čez 0° toplote, se sadje pokrije s slamo in z odejami.

Z roko se ne sme zmrzlo sadje prijemati, ker dobi rjave lise. Sadje se mora poprej otaliti.

2.) Oprava.

Podzemeljski prostori, podobni shrambi za led, z debelo slamnato streho držijo toploto prav enakomerno, za časno shrambo so pa tudi nadzemeljski prostori pripravljeni, da se le dajo proti mrazu zavarovati.

Ne preveč občutljivo sadje se vloži v lesene predele 50 do 70 cm na visoko ali pa v zaboje, ki se vrh drugega postavijo. Fine namizne vrste, posebno hruške, se najbolje ohranijo na lesah, kjer se v dvojno lego naložijo.

3.) Naprava za prezračevanje

je potrebna v vsaki sadni shrambi, da se odvede pokvarjen in dovede svež zrak. Shramba mora biti brez posebnega duha, ker ga sadje hitro nategne; če je zrak prevlažen, začne sadje gniti, če je presuh, veneti in se grbančiti. Prvemu nedostatku se odpomore s pogostim prezračevanjem, ali da se nasiplje na deske klorov kalcij, drugemu, da se pod večkrat poškropi ali pa se postavi v shrambo več posod, napolnjenih z vodo.

4.) Svetlobe ni treba

za sadno shrambo, ker se sadje v temi najbolj drži. Svetloba pospešuje zorenje in pomnožuje dihanje sadja, zaradi česar se sadje v svetlih shrambah zgrbanči.

5.) Žveplanje.

Če začne sadje gniti in pogosto zračenje nič ne pomaga, se mora shramba vsakih 10 dni žveplati. Seveda je treba vzrok, to je gnilo in nagnilo sadje, skrbno odstranjevati.

Žvepla se najbolje na ta način, da se pritrdijo na strop 2 do 3 žice, na te se obesijo kosi žvepla, kakršno se rabi za sode. Okna, vrata se zaprejo, vse luknje zamašijo, in nato se žveplo zažge. Shramba se pusti potem zaprta do drugega dne.

Če je pod lesen, se mora nekaj podstaviti, da goreče žveplo, ki kaplja na tla, ne užge lesa.

6.) Jako pozne vrste se dolgo ohranijo, če se čisto zdravi komadi zamotajo v svilnat popir in se s popirnatimi obrezki prav na trdno v zaboj vložijo. Zaboj se postavi v nekurjeno sobo ali v kakšen drug hladen prostor, kjer pa ne sme prehud mraz biti. Pri velikem mrazu se zaboj pokrije s slamo ali z odejami. Na ta način se trpežne vrste držijo do velike noči in še dalje. Srednje veliki in mali komadi se bolje in dalje držijo kakor prav veliki eneinstev vrste.

Zložba gospodarskih zemljišč ali komasacija.

Piše D. Gustinčič, asistent c. kr. agr. komisije v Ljubljani.
(Dalje.)

To veliko razkosanje so dostikrat zakrivile tudi delitve skupnih posestev, zlasti one, ki so se vršile pred več leti in ki so jih vršili zasebni tehniki. Na Kranjskem in Primorskem imamo nekaj slučajev, ki delajo takratnim zemljemercem kaj malo slave. Že zgoraj omenjeni pisatelj Schiff kritikuje dva poučna primera v tem pogledu, t. j. gozdno delitev v izanski občini na Dolenjskem, kjer so dobile posamezne vasi deleže, ki so celo po $\frac{3}{4}$ milje oddaljene od njih, in pa razdelitev cerkniškega gozda (na Javorniku) iz l. 1871., kjer je bilo udeleženi 238 posestnikov, ki so dobili 700 parcel, kojih velikost pada celo na 0,6 ha. Ti kosi so tako vrezani, da so 1300—1500 m dolgi in komaj 3,8—190 m široki. V Gargaru na Goriškem (pod Sv. goru) se je skupna posest razdelila na tako moder način, da jo je bilo treba načrtati v posebnem merilu (1:1440), t. j. v za polovico večjem, kakor so risani naši katastrski narisi.

Da je v takih slučajih tudi zemljemersko nadziranje nemogoče, ker se parcele v predpisanem merilu 1:2880 ne dajo več natančno narisati, je jasno ko beli dan — in kdo drugi zopet trpi pri tem kakor kmet sam!

Tako bi lahko navedli še marsikaj, kar bi pričalo proti današnjemu sistemu polja, ali nadejamo se, da bo že iz navedenega vsakdo spoznal njegove velike napake in tudi uvidel, da je nujno potrebno, da ga preosnujemo, oziroma zamenimo z drugim. V današnjem sestavu si kmetovalec vsled velikih stroškov in drugih delavskih moči ne prisluzi in ne pridela dostikrat niti toliko, da bi mogel dostojno preživljati sebe in svojo družino, kamoli toliko, da bi z dohodki svojega posestva amortizoval stare dolgove. Zahtevajmo, da bodi prirojeno naše posestvo tako, da bomo rabili za njegovo obdelovanje manj delavskih moči, manj časa in manj kapitala, ali da bomo z istimi močmi kakor dosedaj, z isto porabo časa in z istim kapitalom dosegli dosti večje uspehe kakor dosedaj! Naše poljedelstvo mora postati intenzivnejše, in to je rešitev prve temeljne točke našega gospodarskega vprašanja.

Kako odpravimo vse navedene napake in nedostatke iz našega poljedelskega gospodarstva, nas pouči naslednji odstavek.

2. O zložbi vobče.

Beseda „zložba“ ali „komasacija“ zemljiških kosov je še popolnoma nova v slovarju našega kmetovalca. Sploh lahko rečemo, da jo pri nas komaj poznajo teoretično naobraženi agronomi in agrarski zemljemerci; a tudi tem je še vedno samo pol jasen in abstrakten gospodarski problem. Kmetovalcu pa, ki bi mu bila pravi blagor in blagoslov, velik gospodarski korak naprej, se še niti ne sanja o njej.

Kaj je torej „komasacija“ in za čim stremi?

Komasacija je združitev vseh rodovitnih zemljiških kosov ali parcel posameznih gospodarjev katastrske občine v enotne, za obdelovanje kolikor mogoče najpripravnejše celote, in sicer tako, da dobi vsak udeleženec komasacije vse svoje posestvo v enem samem ali vsaj ne v več kakor dveh kosih, ki imata skupaj isto vrednost, kakor vse v polju (ozemlju) raztresene parcele. Ona stremi za tem, da poda kmetovalcu posestvo v tako prikladni obliki, da mu ga bo mogoče ob-

delovati s kolikor mogoče najmanjšimi delavskimi močmi in s kolikor mogoče majhnimi stroški. To se pravi z drugimi besedami: vsa zemlja se mora nanovo razdeliti in vsak kmetovalec dobi potem svoje posestvo na enem samem kraju in v enem samem kosu.

Razložiti gospodarski pomen zložbe in velike koristi, ki jih donese kmetovalcu, je zelo težko, in zato ne dvomimo, da ne bo naletelo to važno vprašanje tudi pri nas, kakor povsodi drugod, na marsikak trdovraten odpor. Ali to nas ne sme strašiti! Prvi poskusi so tudi pri nas že v tiru (na Otoku v Loški dolini in šišenski gozd pri Ljubljani) in dasi sta to skromna in maloobsežna slučaja, bosta lepa praktična zgleda za nas, ki bosta brezdvomno pridobila mnogo posnemalcev.

Komasacija je naletela dosedaj še povsodi na velik odpor, in to je lahko umljivo, saj se zvrši z njo velikanski gospodarski preobrat, čigar koristi in prednosti se ne dajo kar tako z vso točnostjo in jasnostjo že naprej dokazati z golimi besedami in suhimi števili. Kmetovalec jih sicer rad posluša, ali malodaj prav razume. On nima navadno niti dosti časa, da bi premislil taka vprašanja in jim prišel do dna, niti nima primernih knjig, da bi ga enostavno in na preprost način poučile o njih. Zelo pogosto pa mu nedostaja tudi še potrebne gospodarske naobrazbe, ki je predpogoj umevanja tako dalekosežnih gospodarskih vprašanj.

Če bi ob takem prvem odporu obsodili našega kmeta, bi mu gotovo storili veliko krivico. Komasacija je našla v začetku velik odpor še celo na Pruskem, ki je poznano kot prva dežela v Evropi v agrarnem napredovanju in kjer se pestuje komasacija že iz časa Friderika II. (t. j. od l. 1752.) Cesarski pruski višji geometer A. Hüser pripoveduje v svojem lepem delu^{*)}, da je našla komasacija v nekterih občinah na Pruskem tolik odpor, da so onim, ki so prvi sprožili to misel, zažgali hiše in da je šlo maščevanje včasih tako daleč, da je bilo več vasi vpepeljenih. Zemljemerice in druge udeležene uradnike so pretepali in jih podili od dela, tako da so jih morali stražiti oboroženi vojaki. Kajpada so prišli ti kmetje kmalu do drugega prepričanja. Spoznali so kmalu velike koristi, ki so jih imeli na zloženih posestvih. Zemljemerci so jim sedaj najbolj priljubljeni uradniki in prijatelji in prusko poljedelstvo prekaša vse ostalo evropsko!

(Dalje prihodnjič.)

Kmetijske raznoterosti s podobami.

Večji kurnjaki.

Važnost perutninarstva se čimdalje bolj spoznava. Kdor hoče kuretino rediti v večji meri, mora imeti v

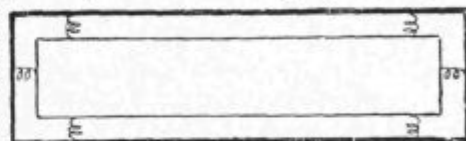
Podoba 108.

^{*)} A. Hüser: Die Zusammenlegung der Grundstücke nach dem preussischen Verfahren. Zweite Auflage. Verlag von Paul Parey in Berlin. 1905.

to svrhu tudi primerne kurnjake. Vsak kurnjak naj bo prirejen le za 50 do 100 kokoši ter naj ima z mrežo ograjeno tekališče za živali. Če se redi veliko kokoši ali več pasem, potem je narediti več kurnjakov, ki lahko stoje drug poleg drugega. Pod. 108. kaže pravilno prirejene kurnjake drugega poleg drugega, in sicer po danskem načinu, kjer je perutninarstvo zelo razvito in umno negovano. Na gospodinjiski šoli kmetijske družbe v Ljubljani in pri g. A. Lehrmanu v Trzinu more vsakdo na ta način pravilno urejene kurnjake z notranjo opravo vred pregledati ter si jih potem doma po svojih sredstvih in po svojih razmerah prirediti.

Zaboj za pošiljanje jajec za valjenje.

Sredi jajca ležeči rumenjak visi na niti, in če se ta pretrga, je jajce klopotec. Zaraditega je pošiljati jajca za valjenje prav varno, da se omenjena nit ne strga. Iz tega vzroka razpošiljajo na Danskem jajca v dvojnih zabojih. Notranji zaboj je v vnanjega pritrjen z žičnimi zmetmi, kakor kaže podoba 109., vsled česar sunki pri prevažanju zabojev ne vplivajo močno na jajca, in ona pridejo plodna na določeno mesto.

Podoba 109.

Angleške jaslji in gare za konje.

Enako kakor za goved tudi za konje ni slabšega kakor visoke jaslji ali celo visoke gare, kakor so pri nas običajne. Jesti iz visokih jaslji in segati v seno v visoke gare nad jaslmi konja zelo trudi in poleg tega povzroča vdrtje in viseče trebuhe.

Podoba 110.

Angleži, ki veljajo za jako umne konjerejce, imajo jaslji kakor jih kaže pod. 110. Ta podoba kaže, da so tik

sklede za zobanje, in sicer v isti višini, gare za seno, pri kakršnih konju ni treba vratu visoko stegati.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 292. Pri nas je letos silno veliko želoda, zato vprašam, če je želod dobro krmilo za prasiče in goved, zlasti za teleta, kajti imam odstavljeno telico, ki izredno rada želod zoblje. Kakšne redilne snovi ima želod v sebi in ali je res, da prasiči, ki se navadijo na želod, ne marajo drugega jesti? (A. M. v D.)

Odgovor: Želod ima v sebi največ le ogljikove spojine, ki so sicer dobro hranilo in v želodcu posebno dobro prebavne, vendar niso tečne in zato želoda ni škodi med močna krmila. Poleg tega ima želod v sebi razmeroma zelo veliko čreslovine in neke grenke snovi, ki se imenuje kvercīt. Ti dve snovi pri govedu in pri konjih škodljivo vplivata, zato želod ni primerna krma za konje in za goved, celo ne za teleta. Če Vaša telica želod hlastno je, je to le dokaz, da v njenih prebavilih ni vse v redu ter Vam je paziti na umno postrežbo in krmljenje. Za odrasle prasiče je pa želod prav dobra krma, ki se sme v omejeni množini pokladati, ker zlasti dela trd, okusen in trpežen špeh. Želod ima v sebi premalo beljakovin, t. j. močnih krmlnih snovi, zato je pri pitanju prasičev z želodom vedno dodajati še kake druge močne krme. Trdo vzgojeni hrvaški ali ogrski prasiči

prenesejo več želoda kakor naši domači, celo če so križani z angleško pasmo ali so čiste te pasme. Naši odrasli prasiči smejo dobiti na dan do 1 kg želoda brez nevarnosti za njih zdravje. Svež želod je zdravju škodljivejši kakor posušen ali celo v sušilnicah ali krušnih pečeh nekoliko pražen. Plesniv želod je vsekdar in vsaki živali škodljiv.

Vprašanje 293. Zakaj je letos pri nas krompir na nekterih njivah še popolnoma zelen? Pri meni je krompir na eni njivi tako zelen kakor meseca junija, in je zelišče zelo visoko; res je bil ta krompir pozno sajen. Ali zelen krompir še naprej rase? Ali bi ne bilo dobro krompirjevo zelišče požeti in krompir izkopati? Ali je krompirjevo zelišče za kakšno reč in kako porabno? (A. K. v P.)

Odgovor: Dokler je krompirjevo zelišče zeleno, toliko časa se gomoli debele in se množi škrob v njih. S porezanjem zelišča se krompir prisili k zgodnejši zoritvi. Zeleno krompirjevo zelišče je porabno za krmo, dasi v to svrhu ni veliko vredno. Posušeno zelišče je porabno za krmo, seveda mešano med druga krmila, pa se rabi tudi za steljo ali za napravljjanje mešanca. Da krompir dolgo zelen ostane, more biti več vzrokov: pozna vrsta, pozna saditev, ugodno vreme in tla ter nenavzočnost gliviških bolezni, ki krompirjevo zelišče kaj rade napadajo in ga zgodaj posuše.

Vprašanje 294. Ker se pri nas mleko silno lahko prodaja, nameravam kupiti nekaj krav, ki so dobre molznice, in zato vprašam, **katere pasme krave so najboljše molznice?** Po katerih močnih krmilih krave najboljše molzejo? Ali so tropine od zemeljskega oreha v to svrhu priporočene in ali je res, da krave po teh tropinah rade izvržejo? (J. H. v Š.)

Odgovor: Za najboljšo mlečno pasmo pri nas v Avstriji velja pincgavska pasma, pa vedite, da se nahajajo med kravami ene in iste pasme vedno dobre molznice pa tudi izredno slabe. Pincgavska krava, ki dobro molze, navadno ni lepa in se ne drži pri mesu, dočim je lepa pincgavska krava največkrat slaba molznica. Seveda ta sodba vedno in vobče ne velja. Simodolsko pleme je tudi izborna, a to je tuje in ne avstrijsko. Dobra močna krmila, ki mlečnost pospešujejo, so zdrobljen ječmen, otrobi in zlasti razne oljne tropine. Pokladanje zdrobljenega ječmena se pod navadnimi razmerami ne bo izplačalo. Oljne tropine od zemeljskega oreha so pač dobre, vendar so tudi predrage in se bolje nadomeste z lanenimi ali sezamovimi tropinami. Sezamove tropine so močno krmilo, so razmeroma cene in zelo pospešujejo mlečnost. Da bi pri umnem pokladanju katerikoli oljnih tropin krave izvrgovala, je bajka, ki nima podlage.

Vprašanje 295. Kako in na kateri način se petrolej popolnoma izpere iz politega oblačila, da to več ne smrdi? (M. P. na Z.)

Odgovor: Petrolej, zlasti tisti njegovi deli, ki povzročajo smrad, na zraku izpuhte, zato je najpreprostejše sredstvo, s petrolejem polito obliko narediti nesmrdečo, če se za dlje časa obesi na zrak v preprih. Še hitreje se doseže uspeh, če se taka obleka izpere v bencinu in potem razpostavi preprihu. Z izpiranjem z vodo milnico ali z lugom se nič ne doseže.

Vprašanje 296. Pri nas je navada razobesiti izkožuhano koruzo po kozolcih na prostem, češ da se na tak način bolje posuši in da potem zrnje dá bolj rumeno moko kakor pod streho ali v senci posušena koruza. Ali je tako ravnanje pravo in ali dež ne škoduje zrnju? (M. P. na Z.)

Odgovor: Koder imajo malo koruze, dovolj časa in priliko tako razobesiti izkožuhano koruzo, ni takemu početju prav nič ugovarjati, kajti solnčna svetloba resnično močneje porumeni koruzo, vsled česar je moka bolj rumena in dež tudi nič ne škoduje, saj se mokrota na preprihu hitro posuši

in se ni bati plesnobe. Tako ravnanje seveda zahteva veliko delavnih sil in veliko prostora za razobešanje turščice, zato je neprikladno za tistega, ki mora varčevati z delavnimi silami, ki pridela veliko turščice in mu je težko prirediti zadosti takega prostora. Na močno rumeni barvi pa ni veliko ležeče, saj je ta le za oko in prav nič ne vpliva na dobroto moke.

Vprašanje 297. Imam gnojnično jamo, ki drži kakih 30 hl, kamor se steka gnojnica iz hleva, iz svinjakov, z gnojišča, iz stranišča ter doteka tudi veliko deževnice, vsled česar je jama večkrat na leto polna in me stane veliko truda izprazniti jo z navadnim lesenim korcem. Ali mi priporočate napraviti za tako majhno jamo **gnojnično pumpo in ali so take pumpe trpežne?** (M. Š. v K.)

Odgovor: Vsekako je najbolj praktično gnojnično jamo izpraznjevati s pumpo, ki gnojnico goni naravnost v sod, vsled česar se prihrani veliko dela, časa in truda. Gnojnične pumpe se dobivajo razne sestave in so med njimi cene in obenem zelo trpežne. Gnojnična jama, ki drži 30 hl je že dokaj velika, in če se med letom večkrat napolni, ste temu sami vzrok, ker pustite, da vanjo in na gnojnišče doteka deževnica. Skrbite pri strehah za žlebove in naredite na dvorišču jarke, ki onemogočijo pritekanje deževnice na gnojnišče, oziroma v gnojnično jamo.

Vprašanje 298. Nameravam vzgojiti večjo množino vrtnic, in sicer s pomočjo enoletnih divjakov kakih 10.000 do 15.000. Kako morem to namero najhitreje izvršiti in kje dobim potrebne divjake? (F. J. v R.)

Odgovor: Za tako množino vrtnic je pripraviti prostor kakor za drevesnico in je sploh podobno ravnati. Enoletne divjake je posaditi na grede kakor podloge za sadno drevje ter jih je do zelene višočine vzgajati, kajti enoletni divjaki divje rože so še prešibki in premajhni. Divjake divje rože ali šipka je dobiti pri tvrdki „Viktoria-Baumschule v Schöllschütz na Moravskem“ ter stane 1000 močnih eno- do dveletnih 25 K in 10.000 naenkrat naročenih stane 200 K. Dorasli divjaki se potem meseca junija cepijo ali požlahtnijo potom okuliranja na živo oko. Vse druge podrobnosti Vam gotovo radovoljno povedo na kmetijski šoli na Grmu, kamor imate samo par korakov.

Vprašanje 299. Nekdo je bil gostilničarju dolžan majno vsotico. Dotičnik je 1. oktobra šel k vojakom ter mu je gostilničar, ko je šel mimo njegove hiše, vzel klobuk v poravnavo dolga ter mu je celo klobuk poškodoval. Ali je imel gostilničar pravico tega človeka na javni cesti na tak način samovoljno zarubiti, in če ne, kaj je proti gostilničarju ukreniti? (B. D. v K.)

Odgovor: Na to vprašanje Vam zaraditega odgovorimo, ker je še v mnogih krajih o taki samovoljni rubežni razširjeno napačno mnenje, vsled česar marsikdo med kmetovalci lahko pride v velike neprilike. Samovoljno koga rubiti in tako dobiti plačilo za kak dolg, nima nihče pravice, ker rubežen se sme izvršiti le na podlagi pravovelnega sklepa sodišča. Neka izjema je le v zakonu za varstvo poljščine, in tudi tukaj velja določilo, da je rubljeno žival v teku osmih dni lastniku vrniti in storjeno škodo pri sodišču iztožiti. V Vašem slučaju je torej gostilničar popolnoma nezakonito postopal, in če je povzročil kako škodo, jo mora povrniti in se lahko zanjo pri sodišču toži. Samovoljno zarubljeno reč je samoobsebi umeyno vrniti. Samovoljna rubežen je nedostojna sirovost, ki jo okrajno glavarstvo po policijskem redu sme kaznovati.

Vprašanje 300. Moj konj že dva meseca šepa, in ker ga je drugi konj brenil v stegno, sem mislil, da je to vzrok. Ta konj je pa imel na kosti nad kopitom, t. j. na svitku, majhno bulico že poprej, in sedaj se je naredil iz te bulice kar cel rob čez ves svitek okoli noge in ni dvoma, da je

to pravi vzrok šepanju. **Kako je zdraviti tak zdebelel svitek na konjski nogi?** (F. L. v T.)

Odgovor: Vaš konj ima zastarano vnetje svitka, t. j. kosti, ki leže tik nad kopitom. Vzrok takemu vnetju more biti podedovan, ali pa napačno postavljanje nog, izvinjenje nadkopitnaga člena itd. Bolezen je težko ozdravljiva, in če se ob pravem času zapazi, je poglavitna reč mir; podkev je odtrgati in na vneto kost je pokladati skozi več dni mrzle obkladke. Če je pa bolezen zastarana, kakor pri Vašem konju, ter nastanejo vsled vnetja izrastki kosti na svitku, potem je pa malo upanja na popolno ozdravljenje. Tako bolni konji postanejo mnogokrat popolnoma nerabni. Vsekako je takega konja več mesecev pustiti pri miru, odtrgati mu je podkev ter ga je mazati z mažo iz joda in živega srebra, ali pa mu je kostni izrastek odžgati. Tega zdravljenja ne skušajte sami, temveč ga prepustite večjemu živinozdravniku.

Vprašanje 301. Prevzel sem neko vožnjo iz Tržiča v Kranj, zato vprašam, **s kako težo sme biti naložen voz,** kamor sta vprežena dva konja? (J. Z. v R.)

Odgovor: Cesta iz Kranja v Tržič je državna in zanjo velja začasni cestni policijski red z dne 20. oktobra 1903, št. 18.385. V tem cestnem policijskem redu ni določena nikakva meja glede naložitve vozov, le v § 11. je omenjeno, da morajo imeti kolesa tovornih voz za tovor od 2000 do 3500 kg najmanj 10 cm širokosti, in če je tovor težji, pa najmanj 15 cm širokosti. Za gospodarske vozove nima ta določba veljave. Iz tega sledi, da smete naložiti na voz tovore kakor Vam drago, če le voz, oziroma kolesa odgovarjajo predstoječemu določilu. Preveč nalagati na voz seveda tudi ne gre, ker se stem konji trpinčijo in potem politična oblast lahko proti Vam postopa zaradi trpinčenja živali.

Vprašanje 302. V 16. številki letošnjega „Kmetovalca“ ste popisali, kako se zdravijo črviva pasja ušesa, in je s podobo pojasnjeno, kako se naredijo obveze čez ušesa. Ni mi jasno, **če je ruto zavezati pod ušesi ali čez usesa?** (J. Š. v A.)

Odgovor: Vsekako je obvezo pritrditi čez vnanje uho, ker ima ta deloma namen na bolnem mestu nepremično pritrditi štopo in bombaž ter preprečiti psu otresanje z glavo, oziroma z ušesi, ki je pri črvivosti navadno in pes zaradi srbenja jako rad počenja.

Vprašanje 303. Kdaj je najboljši čas presajati orehovo drevje? Jaz sem presajal to drevje že jeseni in spomladi, a presajeni orehi vedno od vrha vsihajo dol do tal ali malo više in potem poganjajo iz debela, ki je zdravo ostalo. Kaj je temu vzrok? (A. P. v R.)

Odgovor: Orehovo drevje se presaja jeseni ali spomladi ter je to delo vršiti le ob času, ko drevje ni muhevno. Da Vam presajeno drevje usiha, mere biti vzrok nepravilna saditev ali pozeba. Ob presaditvi orehovega drevja se deblo nič ne prihrajša, pač pa glavna korenina za polovico in stranske korenine za tretjino.

Vprašanje 304. Sadje mi je močno obrodilo in nameravam narediti sadni mošt, ki ga pa izprijeni posli že ne marajo več piti. **Sčim sadni mošt boljše?** Ali z vinsko esenco; kje se ta dobo in ali bi bilo kaj drugega boljše? (J. N. v T.)

Odgovor: Da poslom sadni mošt ne ugaja, je morda krivo, ker je premalo vpijančljiv, ali pa so „previšoki“, ker jim je sadni mošt nekaj zaničljivega in zahtevajo vino. Z vinsko esenco, ki je le sleparsko sredstvo, se sadni mošt ne boljše in je tudi ni dobiti, ker je vsled novega vinskega zakona prodaja takih esenc prepovedana. Prav dobro se sadni mošt boljše, če se pusti, da kipi na dobrih vinskih tropinah, kar je pa le tamkaj mogoče, kjer so vinske pokrajine blizu. Sadni mošt se naredi močnejši, t. j. bolj vpijančljiv,

če se mu dodene pri stiskanju na hektoliter 2 do 4 kg sladkorja, ki se vsled kipenja izpremeni v alkohol. Pozneje se sadni mošt naredi z dodatkom špirta močnejši, ki se ga vzame 2 do 3 litre na hektoliter. Primes kakega močnega in cenega vina, n. pr. črnega dalmatinskega, naredi sadni mošt okusnejši, mu da priljubljenejšo barvo in ga naredi deloma močnejšega.

Vprašanje 305. Ali je priporočeno **kravam pokladati ovseno moko,** pomešano z rezanico? (I. P. v B.)

Odgovor: Ovsena moka je sploh izberno močno krmilo za goved, zlasti za krave, ker pospešuje tudi mlečnost. Ovsena moka je močno krmilo, ki je drago in se torej more le v omejeni množini pokladati in zato mora dobiti goved poleg nje še drugih krmil, ki jo nasitijo in želodec napolnijo. V to svrhu je izmed najprikladnejših krmil za goved rezanica, in je torej pokladanje ovsene moke, pomešane z rezanico, priporočena krma. Vpraša se le, če se ne da draga ovsena moka nadomestiti s kakim drugim, cenejšim močnim krmilom.

Vprašanje 306. Prasiča, ki sta bila poleti bolna, sta sedaj sicer živahna, vendar nerada jesta ter jih zadnje noge bole in težko hodita h koritu. Večinoma sedita. **Kaj je prasičema in kako jima je pomagati,** zlasti da bosta rajša jedla? (J. N. v M.)

Odgovor: Popisana bolezen se pri prasičih pogosto kaže ter obstoji v boleznih v prebavilih, ki je združena z revmatizmom. Vzrok je prehlajenje, zlasti v svinjaki, ki imajo votlo dno in vleče skozi tla, ter v krmiljenju pokvarjenega žita ali v previlki množini pokladnega žita, zlasti boba, grašice in tudi otrobov. Bolnim prasičem je predvsem prenehati pokladati hterokoli žito ali grah, grašico, otrobe itd. ter jim je dajati krompirja, kislega mleka, pese in zlasti zelene piče, in če te ni, pa sena, seveda če so ga prasiči vajeni. Za zdravilo se jim daje na dan po enkrat 50 g grenke soli, ki se med krmo pomeša. Otrple in boleče noge je vsak dan dobro natreti z gorkim ribjim oljem. Nastiljati je obilno s slamo, da se morejo bolniki vanjo zariti. Bolezen ni vselej ozdravljiva, vendar je s klanjem čakati, ker mnogo takih prasičev okrevaja.

Vprašanje 307. Imamo nad 50 let občinski vodnjak, ki ga vzdržujemo vsi skupaj z denarjem in s tlako. V zadnjem času je naredilo nekaj občanov svoje vodnjake, zato nočejo več prispevati k vzdrževanju in popravljanju občinskega vodnjaka, čeravno hodijo ob suši vanj po vodo. **Ali se občani lahko prisilijo k prispevanju za vzdrževanje občinskega vodnjaka?** (K. v S.)

Odgovor: Če je vodnjak v resnici občinski, potem so prizadeti občinarji zavezani prispevati, četudi sedaj vodnjaka več ne rabijo; drugače je pa, če je vodnjak kakšne skupine posestnikov; potem pa veljajo določila, kl so se takrat postavila, ko se je skupni vodnjak napravil.

Vprašanje 308. Pri nas imajo navado kostanjevo in hrastovo listje na kup zvoziti in, ko nekoliko strohni, v gnoj pomešati, ne da bi ga polivali z gnojnico. Ker iz mnogih spisov „Kmetovalca“ posnemam, da listje nima veliko redilnih snovi v sebi, zato nameravam **gnoju rajši primešati dobre gozdne črne prsti** in vse skupaj z gnojnico polivati ter tako množino gnoja povečati. Ali je moja misel prava? (M. Š. v B.)

Odgovor: Tako ravnanje z listjem ni škodljivo, pač je pa neumestno. Listje res nima v sebi mnogo redilnih snovi, a kot primes gnoju ali kot stelja da gnoju primerno fizikalno lastnost, ki ima svoje posledice tudi pri gnojenju. Listje pustiti, da trohni, in ga potem gnoju primeševati znači zapravljjanje časa, denarja in stelje. Ali imajo Vaši gospodarji res toliko stelje, da listje kar med gnoj mešajo, namesto da bi ga rabili za steljo! Pri današnjih razmerah

tega ne verjamemo. Porabite vse listje za steljo in na gnojišču ravnajte umno z gnojem. Gnoju dobro gozdno prst primeševati je hvalevredno početje, ker s tako prstjo pomnožite gnoj prav izdatno z redilnimi snovmi in vrhutega ima prst lastnost pridrževati in v se vsrkavati amoniak, ki se dela na gnojišču, ki je imenitna redilna snov in ki drugače v zrak izpuhti.

Vprašanje 309. Naredil sem novo gnojišče ter zaradi obsenčenja zasadim ob robu drevja. Ali naj v to svrhu zasadim orehe ali divji kostanj, kajti zemlja je večinoma kamenita in le vmes je prst? (M. Š. v B.)

Odgovor: Oboje drevje bo uspevalo, ker bo dobivalo iz gnojišča dovolj redilnih snovi, četudi je prostor kamenit. Bržkone bo pa divji kostanj bolj uspeval, ker je njegov les manj občutljiv, kajti oreh na zelo gnojnem svetu bujno rase, zato postane njegov les rad rakav in je zelo pozebi podvržen.

Vprašanje 310. Kako se pleve najbolje porabijo za krmo? (V. S. v Št. L.)

Odgovor: Pleve imajo zelo tisto redilno vrednost kakor slama; pšenične pleve so celo več vredne, dočim so ržene in ovsene malo slabše. Iz tega sledi, da je pleve pokladati kakor rezanico. Namakanje plev nikakor ni priporočeno, zlasti če se ne skrbi za skrajno snago dotičnih posod. Mehke, t. j. namočene pleve in rezanica narede želodec ohlapen. S plevami in z rezanico naj se pomešajo druga, zlasti močna krmila in naj se le toliko poškrope, da jih goved ne more razpihati. Če se seno ne reže in vmes ne meša, ga je pokladati konci krmljenja.

Vprašanje 311. Moje češpljevo drevje vsako leto nastavi dovolj sadu, ki pa odpada še zelen, debel kakor bob. Mislim, da je vzrok bolezen na listju, ki postane pikčasto, se suši in zgodaj jeseni odpada. Poslal sem Vam nekaj listja na ogled. Kakšno bolezen ima češpljevo drevje in kako jo je zatreti? (V. S. v Št. L.)

Odgovor: Listje češpljevega drevja napada cela vrsta gliviških bolezni, med njimi najškodljivejša gliva „exoaskus pruni“, ki tudi povzroča odpadanja nezrelega sadu in ki je povod tvorjenju češpljevih rožičkov. Gliviške bolezni na češpljevem drevju se zatirajo s škropljenjem listja z raztopino modre galice.

Vprašanje 312. Zakaj je meso ravnokar zaklane živine, če se dene še gorko kuhat, tako pusto in neokusno in kako je temu odpomoči? (F. K. v M.)

Odgovor: Precej po smrti živali se meso strdi in odreveni, je manj prožno in kisline v mesnem soku nadvladujejo. To prihaja odtod, ker mesni sok, ki je v življenju tekoč, zakrknje in se strdi. Človek ali žival precej po smrti odreveni. Čez nekaj časa odrevenenje odneha, meso se zmehča in se začne razkrajati ter se prične neke vrste gniloba. Za kuho torej ni rabiti odrevenega mesa, t. j. mesa od ravnokar usmrčene živali, ker ljubimo nežno meso, ki je že prestalo čas odrevenelosti in se je že pričelo razkrajati. Na Vaše vprašanje Vam ne moremo drugega odgovoriti, kakor da čakate, da odrevenelost mesa odneha.

Vprašanje 313. Med našim ljudstvom je razširjeno mnenje, da se v hlevu ne sme tlakati ali delati pregraje z lesom takega drevja, ki se je samo posušilo, preden je bilo posekano, češ da živina na takem tlaku ali poleg takega lesa ne uspeva in tako hira, kakor je dotično drevo hiralo. Ali je kaj resnice na tem? (M. S. v P.)

Odgovor: Mi nismo tega mnenja, ker ne vemo najti zveze med hiranjem živine in lesa, ki se je na deblu samoodsebe posušilo. Če se kmetu kaka neprilika pripeti, išče vzroka in končno izreče kako neosnovano obdolžitev, ki se

potem kot bajka širi od ust do ust in postane neovrženo mnenje vseh tistih, ki so preleni, da bi samostalno mislili. Izkušnja nas pa uči, da kmetijskih trditev ni vselej zavreči, kajti marsiktero tako trditev so učenjaki smešili, pozneje je pa veda dognala, da je vendar nekaj resnice na njej. Če je bil vzrok hiranju drevja tak, ki škoduje tudi živini, potem se pač sme v tej zadevi domnevati kaka zveza, a sedaj zanjo še ne vemo. Na drugi strani pa v planinskih krajih najbolj čislajo les od „samosušcev“, ki velja za najbolj trpežnega. To trditev moremo iz svoje izkušnje potrditi. Vsekako bo upoštevati vzrok, zakaj se je drevo samoodsebe posušilo.

Vprašanje 314. Pri nas so nekteri mnenja, da je po trgatvi trtne vezi porezati, češ da je potem trta bolj varna pred pozebo, če leži na tleh, dočim drugi nasprotno trdijo. Kaj priporočate Vi? (M. P. na Z.)

Odgovor: Če trta leži na tleh, je ne moreta polomiti žled in sneg in pod snegom je trta bolj zavarovana pred zimskim mrazom. Iz tega stališča je priporočati trte po trgatvi odvezati, vendar je nevarnost za privezane trte tako majhna, da je skoraj nikjer ne upoštevajo, koder zaradi mraza trt pod zemljo sploh ne zagrebajo in si rajši prihranijo delo in čas, ki pomenita denar.

Kaj delajo naše podružnice.

Čč. načelnistva podružnic nujno prosimo za redna in kratka poročila o svojem delovanju, ki bodo njim v čast in tovarišicam v spodbudo!

Kmetijska podružnica v Št. Vidu nad Ljubljano.

Naša podružnica je imela v nedeljo, 22. septembra svoj VII. kmetijski sestanek, ki je bil precej številno obiskan.

G. nadučitelj Žirovnik je govoril o gospodarskem položaju Št. Vida in njegove okolice. Povedal je veliko dobrih misli, kako se bosta morala kmet in obrtnik v prihodnje obračati, če bosta hotela izhajati času primerno. Posebno je naglašal, da je treba računati z napredkom, ki ga povzročajo stroji, in se pripraviti z dobro odgojo in strokovno izobrazbo.

Njegov govor je priobčila „Nova doba“. G. Jenko je pa priporočal kmetom, naj se naslanjajo drug na drugega, ker se v družbi več doseže, kakor pa posamezen more.

Prihodnji sestanek bo zadnje nedeljo v oktobru.

Kmetijske novice.

Gospodarski boj. Vsak stan se združuje in v združitvi išče moči pomagati si in odstranjevati zapreke svojemu gmotnemu prospevanju. Tako delajo obrtniki, veliki industrijci in delavci in ravno tako mora ob sedanjih časih nastopiti kmetijski stan, če naj doseže tisto, kar mu po vsej pravici gre. Če pa hočejo kmetovalci z združenjem doseči boljše cene svojim pridelkom, ko sedaj vendar tako težko ali sploh ne shajajo, pa precej nastane vik in krik, da agrarci odirajo druge stanove, dočim je ravno nasprotno resnično. Mi kmetovalci odločno zahtevamo varstva našemu pridelovanju, zato smo proti uvažanju tuje živine v našo državo, ker doma dovolj živine gojimo. Če je meso drago, naj se iščejo vzroki temu drugje in ne pri kmetovalcu, to spričujejo najbolj dejstva zadnjega časa. Mi se odločno zoperstavljamo uvozu živine iz Rusije, Rumunije in iz balkanskih dežel, ker z ene strani ne moremo in ne smemo pripustiti takega tekmovanja, in ker bi se zlasti iz teh dežel zanesle živinske kužne bolezni, ki bi našim živinorejcem prizadele ogromno škodo. Avstrijski kmetovalci sedaj zmagujemo s temi načeli,

a hočejo nas po ovinkih oškodovati. Ravno kar se je izvedelo, da so iz Srbije preko Bosne vtihotapili veliko število klavne živine, in glavni odbor c. kr. kmetijske družbe je vršil le svojo dolžnost, če je 1. t. m. brzojavno protestiral pri ministrskem predsedništvu in pri kmetijskem ministrstvu proti t. temu početju ter je pri tej priliki zahteval, če ni drugače, da se tudi bosenska meja za uvoz živine v Avstrijo zapre.

„Kmečka posojilnica“ je naslov knjigi, ki jo je izdal in založil znani naš sotrudnik g. Andrej Žmave, potovalni učitelj za kmetijsko zadružništvo na Štajerskem, in ki se dobiva po 1 K izvod s poštnino vred pri izdatelju v Gradcu, Brockmannsgasse št. 118. Kdor naroči 10 izvodov dobi jih samo po 90 vinarjev. Toplo priporočamo to knjigo, ki ni pisana v nikakem strankarskem duhu ter ji je le naloga pospeševati snovanje pravih kmečkih posojilnic, t. j. čistih Rafajzovk, ki so najboljši začetek domačega kmetijsko-zadružniškega delovanja. V knjigi se nahaja kratko, točno in lahkoumljivo navodilo za snovanje takih kmečkih posojilnic. Vsak količjak izobražen kmet more delo snovanja brez tuje pomoči v roke vzeti, kar je edino pravo, kajti le tedaj pridejo kmetovalci do zaželenega cilja, če se postavijo na svoje noge in ne ostanejo slepo orodje v rokah ljudi, ki jim gre le za osebne ali strankarske koristi.

Letošnji prvi vinski semenj v Krškem bo v četrtek, 24. oktobra ob desetih dopoldne. Letošnje vino je izorno, zato posebno opozarjamo kupce na ta semenj, in to tembolj, ker bo do takrat že mošt pokipel in bo že precej čist ter bô mogoče brez prevare presoditi kakovost blaga.

Shod vseh slovenskih perutninarjev in rejcev malih domačih živali priredi v nedeljo, 27. oktobra t. l. dopoldne ob desetih v dvorani Mestnega doma v Ljubljani I. slovensko perutninarsko društvo v Trzinu. Na sporedu shoda so strokovna predavanja predsednika tega društva g. A. Lehrmanna v Trzinu, živinozdravnika g. P. Miklavčiča, ravnatelja kmetijske družbe g. Pirca, medsebojni pogovori i. t. d. Namen shoda je vzbuditi večje zanimanje za perutninarstvo in rejo malih domačih živali, ktere kmetijske pango so velikega narodnogospodarskega pomena, a so med nami Slovenci nečuvno zanemarjene. Da bo imel ta shod kaj uspeha, bodi udeležba mnogoštevilna, zato nujno opozarjamo na shod, ki je vsakemu pristopen, ki se zanima za reč.

Premovanje govedi pincgavske pasme v Selcih je priredila 4. t. m. tamošnja živinorejska zadruga. Na premovanje so bili prignani 3 starejši in 9 mladih bikov, 41 krav ter 26 junic. Presojevalni odbor pod predsedstvom podpredsednika c. kr. kmetijske družbe gosp. komercialnega svetnika Povšeta je določil gospodarje, ki so dobili za razstavljeno goved mnogoštevilne darove, saj je c. kr. kmetijsko ministrstvo v ta namen dovolilo 500 K državne podpore. Silno slabo vreme je vso prireditve v marsičem oviralo, vendar so lastniki najlepše govedi prignali svojo živino k premovanju, da se udeležitev sme povoljna imenovati. Videlo se je nekaj razmeroma lepe živine, zlasti kar je bilo iz Pincgavskega uvožene, vendar je premovanje pokazalo, kakšno ogromno in požrtvovalno delo še čaka selške živinorejske zadruge in njenih udov, če naj dosežejo namero in nalogo zadruge. Torej neustrašeno naprej, da zadruga ne bo samo prisiljeno društvo, temveč da bo kmalu kos svoji nalogi in da bo imela v čredno knjigo vpisane živali, ki res vanjo sodijo in ki se bodo prodajale po cenah, ki so primerne današnjim dragim pridelovalnim razmeram! Brez truda in požrtvovalnosti ni uspeha in naj nihče ne misli, da se pri živinorejskih zadrukah kar na mah da bogve kaj doseči.

Družbene vesti.

**** P. n. gg. družbene ude uljudno opozarjamo,** da se nabiralne pole za udnino za leto 1908. do-

pošljejo gg. načelnikom podružnic ta mesec, in sicer s prošnjo, da naj izvolijo udnino pobrati do 1. decembra t. l. Nekatere ude prosimo za udnino kar naravnost, in te tudi prosimo, naj nam jo kmalu pošljejo, ker nam je sedaj laže urediti zadeve udov kakor ob novem letu, ko se delo tako silno namnoži.

**** Najvišje potrdilo.** Nj. Veličanstvo presvetli cesar je z Najvišjim sklepom z dne 10. septembra t. l. potrdil izvolitev visokočastitega gospoda Otona pl. Detela, deželnega glavarja, uda gosposke zbornice, graščaka itd. za družbenega predsednika.

**** Osebné izpremembe na kranjski kmetijski šoli na Grmu.** Sedanji vodja te kmetijske šole, g. Rihard Dolenc, stopi v pokoj in na njegovo mesto je imenovan za vodjo sedanji pristav te šole in glavni odbornik naše družbe, g. Viljem Rohrman. Služba pristava je vsled tega razpisana.

**** Priloga.** V tej številki „Kmetovalca“ je priložen cenik trdke Mihael Barthel in drug na Dunaju, ki ga priporočamo v pregled čitateljem našega lista.

**** Sadni semenj, združen s premovanjem sadja in pravilnega vkladanja sadja,** priredi c. kr. kmetijska družba kranjska konci meseca novembra v Ljubljani. Opozarjamo na dotični razglas med uradnimi vestmi te številke. Gre se za prvi poskus take prireditve, ki naj ostane ob dobrih sadnih letinah stalna naprava in ki naj se v bodočnosti na podlagi dobljenih izkušenj razširi in popolni. Sadje je letos v nekterih krajih naše dežele prav dobro obrodilo, in z czirom na dejstvo, da se odjemalci v Ljubljani, ki jih je zelo veliko, upravičeno pritožujejo, da za Sv. Miklavža in božične praznike ni dobili lepega sadja, hoče naša družba dati priliko, sadjarje, ki imajo lepo namizno sadje, spraviti v neposredno zvezo z odjemalci in tako sadjarjem pripomoči do dobrih cen in odjemalcem do lepega blaga. Vse sadjarje, ki imajo lepo namizno zimsko sadje, prosimo, naj vsaj del svojega najlepšega sadja prihranijo za sadni semenj, da se bodo mogli tega semnja in premovanja udeležiti ter s tem dokazati, da imamo v deželi najmanj tako lepo namizno sadje, kakor v sosednih kronovinah. Nujno pozivamo na mnogobrojno udeležitev ter opozarjamo na obširno navodilo o hranjenju, zavijanju in pošiljanju sadja, ki je objavljeno v tej številki „Kmetovalca“. V drugi polovici tega meseca se dobiva poseben ponatis tega navodila pri naši družbi za 10 h. Ta znesek naj se pri naročilu pošlje v pisemskih znamkah.

**** Diplomiranega živinozdravnika namerava** c. kr. kmetijska družba v Ljubljani začasno nastaviti proti službeni pogodbi. Nastavljeni živinozdravnik bi imel nalogo prevzeti vodstvo družbene podkovske šole, jo moderno organizirati, poučevati v družbeni gospodinjski šoli, sodelovati pri „Kmetovalcu“, nadzirati plemenske živali, nakupljene z državno podporo, ki se dajo kmetovalcem, izvršiti pričetno organizovanje živinskih zavarovalnic, snovati in nadzirati živinorejske zadruge ter kmetovalcem pri tem delu pomagati. Ker družba pri svojih sredstvih ne more že sedaj zagotoviti stalnosti te službe in torej ne more jamčiti za bodočnost, zato reflektira le na kakega ži inozdravnika, ki je brez službe ali ni v stalni službi, da se pozneje ne izpostavi kakemu očitjanju. Mesto družbenega živinozdravnika se podeli le kakemu mlademu diplomiranemu živinozdravniku, ki je živahen v svojem delovanju, je dober govornik in je popolnoma več slovenskega in nemškega jezika ter zna samostojno pisati strokovne spise in pisarniške koncepte. Reflektantje na to službo naj se zglašajo pri c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani. Glede plače se bo z njimi šele pogajalo.

**** Umetna gnojila za gnojenje travnikov** jeseni, in sicer Tomasovo žlindro in kalijevo sol, oziroma

namesto zadnje kajnit, naj gg. družbeni udje izvolijo pravočasno naročiti, da bomo mogli naročitve točno izvrševati, kajti jeseni je na železnicah silen naval in ni vselej mogoče blaga pravočasno dobiti.

**** Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba sedaj, ali jih bo imela jeseni nasledna v zalogi:

Tomasovo žlindro,	16 ‰	18 ‰
	po 6 K 10 h	6 K 70 h 100 kg

z vrečo vred.

Ta cena velja le za oddajo nadrobno v vrečah po 100 kg, dočim za oddajo podružnicam na vagone po 100 vreč more družba ceno še izdatno znižati. Podružnice, ki leže ob železniški progi Trst-Ljubljana, Reka-Ljubljana ali Trst-Bohinj-Jesenice-Trbiž in nazaj do Kranja in naroče poln vagon, imajo tudi dobiček pri voznini, ker potem družba ne vračuni voznje do Ljubljane, ki je v gorenjih cenah zapopadana, temveč le resnično plačano voznino.

Rudninski superfosfat po 7 K 75 h 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 ‰ kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 ‰ kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg z vrečo vred.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

**** Lanene tropine** ima družba odslej vedno v zalogi ter jih oddaja po 19 K 100 kg z vrečami vred. Te tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

**** Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunanost se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živine.

**** Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

**** Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 7. oktobra 1907.

Posvetovanje je vodil družbeni podpredsednik g. komercialni svetnik Francišek Povše, in navzoči so bili družbeni odborniki

gg. Gombač, baron Lazarini, A. Pavlin, Pogačnik, Rohrmann, dr. pl. Wurzbach, Žirovnik ter družbeni tajnik ravnatelj Pirc.

Tajništvo je poročalo, kako sedaj stoji z delavci, ki so pri družbi nastavljeni, ter je predlagalo, naj družbeni delavci v slučaju bolezni dobivajo brezplačno zdravniško pomoč in sploh vse ugodnosti, ki jih imajo delavci v bolniških blagajnah, kamor družbeni delavcev nočejo sprejeti. Glavni odbor je pritrdil temu predlogu.

Dne 1. oktobra je tajništvo vsled dovoljenja predsedništva poslalo brzojaven ugovor na ministrsko predsedstvo in na kmetijsko ministrstvo proti vtihotapljanju srbske klavne živine skozi Bosno. Glavni odbor je ta čin naknadno odobril.

Ravnatelj je prosil primernih naredeb, da vendar enkrat prenehajo napadi na njegovo osebo glede družbenega delovanja, saj se vendar vse vrši na podlagi ukrepov v sejah glavnega odbora, oziroma dogovorno s predsedništvom proti naknadni potrditvi po glavnem odboru, razen tekočih reči v družbenem trgovskem oddelku, katerih rešitev je že naprej določena in samoohsebi umevna. Glavni odbor smatra vse take napade za brezpomembne in se je izrekel, da nima povoda kaj ukreniti.

Zaradi ureditve družbene podkovske šole je tajništvo predlagalo, naj se zopet enkrat energično vmes poseže, da se vendar naredi konec sedanjim razmeram in se poklicani činitelji prisilijo, da nekaj ukrenejo. V to svrhu se predlaga, da naj se takoj pri družbi začasno nastavi diplomiran živnozdravnik, ki prevzame vodstvo podkovske šole ter bo obenem pri družbi pomagal pri vseh delih, ki se tičejo živinozdravstva in deloma tudi živinorejce. Pri družbi nastavljeni živinozdravnik bi mogel sodelovati na družbeni gospodinski šoli, pri »Kmetovalcu«, nadziral bi subvencijske bike in prasiče, posvetil bi se že vpeljanemu sodelovanju pri snovanju živinskih zavarovalnic i. t. d. Glavni odbor se v principu s tem predlogom strinja ter je naročil tajništvu naj vse potrebno ukrene, da bo mogel odbor v prihodnji seji končno sklepati.

Nameravani nakup simodolskih junic (telet) se odloži zaradi sedanjih previsokih cen in sploh zaradi neugodnega časa na prihodnji mesec, če bodo tedaj razmere ugodnejše.

Glavni odbor je sklenil razumno po došlih prošnjah nakupiti iz državne podpore 8 bikov pomurske pasme in 12 bikov pingavske pasme ter je iz predloženih prošenj izbral tiste prosilce, ki jim je bike pod znanimi pogoji prepustiti.

C. kr. deželna vlada je predložila prošnje mlekarskih zadrug v Cerkljah, v Mengšu, v Prestranku, v Šmarci in v Št. Lorencu za državno podporo glavnemu odboru v poročanje. Ta je seveda sklenil vse te prošnje topla priporočiti. Glede enake prošnje mlekarske zadruge v Danjah je pa glavni odbor na podlagi poročila mlekarskega potovalnega učitelja sklenil sporočiti, da je prošnja postala brezpomembna, ker je ta zadruga v likvidaciji.

Glavni odbor je vzel na znanje odlok c. kr. kmetijskega ministrstva, ki določa mlekarski zadrugi na Vrhniki 10.000 K državne podpore in 10.000 K brezobrestnega državnega posojila. V tem odloku kmetijsko ministrstvo poudarja, da so ustanovni stroški zadruge v razmerju z množino mleka preveliki in da se priporoča zaradi prosperiranja zadruge povišati zadružno deleže in pravila tako izpremeniti, da bodo zadrugniki pod kaznijo zavezani mleko zadrugi oddajati.

Ker se je skazalo, da je v deželi v nekterih pokrajinah vendar precej sadja, je družbeni odbornik g. deželni sadjarski komisar Gombač predlagal prireditve sadnega semnja. Ta predlog je bil po nekterih pojasnilih sprejet in se je sklenilo prirediti sadni semanj samo za namizno sadje, v prvi vrsti upoštevajoč krajevno porabo mesta Ljubljane, in sicer se je sklenilo prirediti semenj konci meseca novembra, z ozirom na potrebo lepega sadja za praznik Sv. Miklavža in za Božič. Ravnatelj je poročal, da je v to svrhu primerna vsota na razpolaganje, zato je glavni odbor sklenil s sadnim semnjem spojit premovanje sadja glede kakovosti in glede pravilnega zavoja.

Semenj za namizno sadje, združen s premo- vanjem sadja glede kakovosti in pravil- nega vkladanja v primerne posode za trg,

priredi

c. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani
od sobote 30. novembra do ponedeljka 2. decembra
t. l. v veliki dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani.

DOLOČBE:

1. Na semenj se pripusti le lepo namizno sadje, spravljeno v zaboj, sode ali druge primerne posode.

2. Najmanjša množina je 5 kg eniniste vrste jabolk ali hrušek.

3. V vsaki posodi sme biti spravljena le ena vrsta jabolk ali hrušek.

4. Pošiljatelj sadja, ki ga mora na svoje stroške v Ljubljano dovesti, mora razločno naznaniti ceno sadju, ki naj se po nji prodaja.

5. Udeležniki semnja, ki pošljejo v Ljubljano le del svojega sadja, naj istotako družbi sporoče, koliko enakega sadja imajo še doma in so pri volji prodati ga po označeni ceni tistim, ki se zanje zglase.

6. Sadje je poslato lepo spravljeno v lične zaboj ali sode. Opozarjamo na tozadevno navodilo, ki je razglašeno v 19. številu »Kmetovalca« z dne 15. oktobra t. l. Posebni odtisi tega navodila se dopošljejo tistim, ki se zanje zglase in prilože 10 vinarsko pisemsko znamko.

7. Na semnju razstavljeno sadje se bo obdarovalo, če to zasluži, z denarnimi darili. Darila so določena za kakovost sadja in za pravilen zavoj.

8. V soboto 30. novembra in v nedeljo 1. decembra bo sadje razstavljeno. K razstavi imajo prost vstop udeležniki semnja, dočim se bo od drugih pobirala vstopnina po 20 vinarjev.

9. Ta dva dneva bodo družbeni uslužbenci imeli pravico razstavljeno sadje prodajati z zavojem vred po ceni, ki jo pošiljatelj sadja določi, a sadje se bo smelo odnesti šele v ponedeljek, dne 2. decembra.

10. V ponedeljek, 2. decembra, bo prost vstop za kupce sadja in se bo poprej neprodano sadje oddalo na javni dražbi v celih zabojih ali sodih in bo v ceni vračunjen tudi zavoj.

11. Udeležitev na sadnem semnju je prijavitelj do

15. novembra t. l.

podpisani družbi ter mora priti za semenj določeno sadje najkasneje do

28. novembra t. l.

v Ljubljano.

12. Udeleženci sadnega semnja se z zglasitvijo obenem zavežejo, da so zadovoljni s predstojecimi pogoji.

Sadni semenj, oziroma razstava na prodaj postavljenega sadja se odpre v soboto 30. novembra popoldne ob štirih ter bo odprt do dan do sedmih zvečer, v nedeljo, 1. decembra, bo odprt do dan do sedmih zjutraj do sedmih zvečer in v ponedeljek, 2. decembra, se prične razprodaja še neoddanega sadja ob osmih zjutraj.

Sadni semenj je namenjen samo za kranjske sadjarje, ter ima namen spraviti pridelovalce namiznega sadja v neposredno zvezo z odjemalci sadja, ki zlasti o Sv. Miklavžu in za Božič potrebujejo lepo namizno sadje. Ta sadni semenj je prvi poskus, ki se bo ob dobrih sadnih letinah redno ponavljal, če se poskus obnese in se zlasti dosežejo za pridelovalce sadja boljše cene z izključitvijo prekupcev, zato se bo prva dva dni sadje prodajalo izključno samo konsumentom.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 7. oktobra 1907.

Št. 21.141.

Razglas.

Na podstavi zakona z dne 7. septembra 1905, drž. zak. št. 163., o odvratanju in zatiranju svinjske kuge, oziroma v izvršitev tega zakona izdanega ministrskega ukaza z dne 6. novembra 1905, drž. zak. št. 164., se v sporazumljenju s c. kr. kmetijsko družbo za Kranjsko za IV. četrtletje 1907 razglašajo nastopna vred ostna tarifa, po kateri se določuje odškodnina, ki jo je plačevati po določenih navedenega zakona iz državnega zaklada za prasiče za rejo in plemenske prasiče, zaklane vsled uradnega ukaza.

Za prasiče za rejo, ki so bili vsled uradnega ukaza zaklani in zdravi spoznani, in sicer:

A. Pri prasičih za rejo deželnega plemena:

1. Prasički do 3 mesecev K 1:56	} za kilogram
žive teže.
2. Prasički do 1 leta . . . > 1:40	
3. Prasički nad 1 leto . . . > 1:—	

B. Pri prasičih za rejo iz križanja z angleško pasmo:

1. Prasički do 3 mesecev K 1:76	} za kilogram
žive teže.
2. Prasički do 1 leta . . . > 1:50	
3. Prasički nad 1 leto . . . > 1:10	

C. Pri prasičih za rejo čistega angleškega plemena

(importirani ali domače reje):

1. Prasički do 3 mesecev K 1:94	} za kilogram
žive teže.
2. Prasički do 1 leta . . . > 1:58	
3. Prasički nad 1 leto . . . > 1:24	

Pri plemenskih prasičih, ki so bili vsled uradnega ukaza zaklani in zdravi spoznani, pride k odškodninam, dognanim po gori navedenih vrednostnih postavkah, še 25 % dodatek.

Za one prasiče za rejo in plemenske prasiče, ki se po uradnem ukazu zakoljejo, po zakolu pa na kugi bolni spoznajo, se s pridržkom določil §§ 8., 9., 10. in 14. navedenega zakona iz državnega zaklada povrne le polovica one odškodnine, ki bi se določila v slučaju, da bi bili prasiči po zakolu zdravi spoznani.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 7. oktobra 1907.

Vabilo.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske v

Št. Vidu pri Ljubljani

priredi svoj

VIII. kmetijski sestanek

v nedeljo, 27. oktobra popoldne ob štirih
na Trati pri Žibertu.

Predaval bo gosp. deželni komisar za sadjarstvo in vinstvo
F. Gombač o sadjarskih zadevah.

K temu sestanku vabim p. n. ude c. kr. kmetijske družbe
in po njih vpeljane goste.

Ant. Štrukelj, podružnični načelnik.

Listnica uredništva.

I. F. v P. Vi se imate glede kupne pogodbe izključno le
tistega držati, ki ste jo z njim sklenili, in Vam tretji ni nič mar,
izvemši če je dotičnik postopal po nalogu tretjega in je to v kupni
pogodbi pisano.

I. M. v Ž. Bero je vsekako odrajtati, četudi župnik ni oprav-
ljal službe, kajti če je bil bolan, mu gre plača tudi med boleznijo;
če ga je pa kdo drug nadomestoval, pa dobi ta svoj delež in je
njegova zasebna zadeva, kako se z odsotnim župnikom poravnava.

I. S. v A. Škrobova moka je navadna zdrobljena šterka,
kakor se rabi za perlo, in se dobiva v vsaki tozadevni trgovini.

A. M. v D. Žganjarske kotle razne sestave izdeluje A. Križnič
v Kanalu na Goriškem.

V. M. v B. in F. K. v D. Na Vaša vprašanja Vam bosta naj-
bolje odgovorila potovalna učiteljica za vinstvo gg. Belle in Goričan
v Mariboru, ki poznata štajerske razmere in tamošnje trtnice.